

HOOFDSTUK 1: IK BEN WIE IK BEN

1. IDENTITEIT.....	3
1.1. DEFINITIE.....	3
1.2. SOORTEN IDENTITEIT.....	3
2. PERSOONLIJKE IDENTITEIT.....	5
2.1. JE LICHAAM.....	5
2.2. JE PERSOONLIJKHEIDSTREKKEN.....	6
2.3. JE FAMILIE.....	7
2.4. WISSELWERKINGEN.....	9
3. GROEPSIDENTITEIT.....	10
4. KENMERKEN VAN LIDMAATSCHAPSGROEPEN.....	11
5. REFERENTIEGROEPEN.....	12
6. PEERGROUPS.....	15
7. DE LAGEN VAN DE GROEPSIDENTITEIT.....	15
7.1. REGIONALE, NATIONALE EN SUPRANATIONALE ASPECTEN.....	16
7.2. GENDER.....	16
7.3. SOCIAALECONOMISCHE STATUS.....	19
7.4. LEVENSBESCHOUWING.....	20
7.5. SUBCULTUREN.....	21

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij
Ik ben wie ik ben

HOOFDSTUK 2: IK LEEF SAMEN IN DIVERSITEIT

1. BEGRIPPEN IN VERBAND MET DIVERSITEIT	3
2. SOCIALISATIE EN ACCULTURATIE.....	5
2.1. SOCIALISATIE.....	5
2.2. ACCULTURATIE.....	5
3. VORMEN VAN DIVERSITEIT.....	6
3.1. LICHAAMSDIVERSITEIT.....	6
3.2. SOCIALE DIVERSITEIT.....	9
3.3. CULTURELE DIVERSITEIT.....	12
3.4. RELIGIEUZE / LEVENSBESCHOUWELIJKE DIVERSITEIT.....	14
3.5. SEKSUELE DIVERSITEIT.....	16
4. VOORDELEN VAN SAMENLEVEN IN DIVERSITEIT.....	17
4.1. CULTURELE VERRIJKING.....	17
4.2. UITWISSELEN VAN IDEEËN.....	17
4.3. ECONOMISCHE UITWISSELING.....	17
4.4. MEER SAMENHANG IN DE SAMENLEVING.....	18
5. UITDAGINGEN VAN SAMENLEVEN IN DIVERSITEIT.....	18
5.1. MENINGSVERSCHILLEN.....	18
5.2. VERSCHILLENDE BELANGEN.....	19
5.3. VERSCHILLENDE REFERENTIEKADERS.....	19
5.4. GROEPSDENKEN.....	20
5.6. ANDERE.....	23

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij
Ik leef samen in diversiteit

HOOFDSTUK 3: IK LEEF RESPECTVOL EN CONSTRUCTIEF SAMEN

1. SOCIALE INTERACTIE EN COMMUNICATIE.....	3
1.1. BEGRIPPEN.....	3
1.2. RESPECTVOLLE SOCIALE INTERACTIE.....	4
1.3. RESPECTVOLLE EN CONSTRUCTIEVE COMMUNICATIE.....	5
1.4. WELZIJN.....	6
1.5. PESTGEDRAG, UITSLUITING, DISCRIMINATIE EN RACISME.....	8
2. GRENZEN.....	11
2.1. SOCIALE BEÏNVLOEDING.....	11
2.2. CONSENT OF GELDIGE TOESTEMMING.....	15
2.3. GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG.....	17
3. CONTEXT EN RELATIES.....	19
3.1. VERWACHTINGEN.....	19
3.2. FYSIEKE AFSTAND.....	19
3.3. BELEEFDE INATTENTIE.....	21
3.4. DRAMATURGIE.....	21
3.5. FORMELE EN INFORMELE CONTEXTEN.....	22
4. EFFECTIEVE SAMENWERKING.....	23

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij
Ik leef samen met anderen

- Ik leef respectvol en constructief samen

HOOFDSTUK 4: IK REAGEER CORRECT IN EEN NOODSITUATIE

1. DE ZES BASISPRINCIPES VAN DE EERSTE HULP	3
2. DE VIER STAPPEN VAN DE EERSTE HULP	6
2.1. ZORG VOOR VEILIGHEID	6
2.2. BEOORDEEL DE TOESTAND VAN HET SLACHTOFFER	8
2.3. RAADPLEEG GESPECIALISEERDE HULP	9
2.4. VERLEEN VERDERE EERSTE HULP	12
3. ONGEVALLLEN EN NOODSITUATIES	12
3.1. BLOEDING	12
3.2. HART- EN ADEMHALINGSSTILSTAND	14
3.3. BOTBREUK	15
3.4. KNEUZING	16
3.5. ONTWRICHTING	17
3.6. VERSTUIKING	17
3.7. VERDRINKING	18
3.8. VERSLIKKING	19
3.9. HUIDWONDE	20
3.10. BRANDWONDE	21
4. HART- EN ADEMHALINGSSTILSTAND	23
4.1. WAT IS HET?	23
4.2. HOE HERKEN JE HET?	24
4.3. WAT DOE JE?	24

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij
Ik reageer correct in een noodsituatie

- Ongevallen en noodsituaties
- Eerste hulp

HOOFDSTUK 5: IK KEN MIJN VERLEDEN

1. HET HISTORISCH REFERENTIEKADER.....	3
1.1. DE TIJD.....	3
1.2. HISTORISCHE FENOMENEN.....	7
1.3. DE DOMEINEN IN DE VERSCHILLENDE HISTORISCHE PERIODES.....	7
1.3.1. PREHISTORIE.....	7
1.3.2. OUDE NABIJE OOSTEN.....	9
1.3.3. KLASSIEKE OUDHEID.....	9
1.3.4. MIDDELEEUWEN.....	10
1.3.5. VROEGMODERNE TIJD.....	10
1.3.6. MODERNE TIJD.....	11
1.3.7. HEDENDAAGSE TIJD.....	11
1.4. SOORTEN SAMENLEVINGEN.....	12
2. HISTORISCH DENKEN.....	14
2.1. SOORTEN BRONNEN.....	14
2.1. SOORTEN BRONNEN.....	14
2.2. BETROUWBAARHEID.....	16
2.3. BRONNEN INTERPRETEREN.....	17
3. HISTORISCHE BEELDVORMING.....	19
4. MYTHEVORMING.....	20

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder

Ik ken mijn verleden

- Historisch referentiekader
- Historisch denken
- Historische beeldvorming
- Mythevorming

HOOFDSTUK 6: IK BEN CREATIEF

1. KUNST EN CULTUUR.....	3
2. KUNSTVORMEN.....	3
2.1. BEELDDE KUNSTEN.....	3
2.2. AUDIOVISUELE KUNSTEN.....	7
2.3. LITERATUUR.....	7
2.4. ARCHITECTUUR EN DESIGN.....	8
2.5. PODIUMKUNSTEN.....	8
3. VORMGEVINGSMIDDELEN.....	9
3.1. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ BEELD.....	9
3.2. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ DANS.....	18
3.3. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ DRAMA.....	20
3.4. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ MEDIA.....	23
3.5. MIDDELEN VOOR VORMGEVING BIJ MUZIEK.....	26
4. HET ONDERWERP EN DE FUNCTIES VAN KUNSTUITINGEN.....	31
4.1. DECORATIEVE FUNCTIE.....	31
4.2. ECONOMISCHE FUNCTIE.....	31
4.3. FILOSOFISCHE FUNCTIE.....	32
4.4. MAATSCHAPPIJKRITISCHE FUNCTIE.....	34
4.5. NARRATIEVE FUNCTIE.....	35
4.6. ONTSPANNENDE FUNCTIE.....	36
4.7. POLITIEKE FUNCTIE.....	37
5. DE CONTEXT VAN KUNSTUITINGEN.....	37
5.1. TIJD EN RUIMTE.....	37
5.2. POLITIEKE, SOCIALE EN CULTURELE CONTEXT.....	37
5.3. PERSOONLIJKE CONTEXT VAN DE KUNSTENAAR.....	38
6. VOORBEREIDING VAN DE EXAMENOPDRACHTEN.....	39
6.1. HET STAPPENPLAN.....	39
6.2. OEFENEN.....	40

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk geeft je achtergrond bij de leerinhouden en het stappenplan vermeld onder Ik ben creatief

Dit is **géén leerstof die je moet instuderen**. Het is informatie die je een kader geeft bij de opdrachten in verband met kunst en cultuur. Het is vooral de bedoeling dat je alles eens rustig leest zodat je vertrouwd bent met allerlei begrippen en beter kan nadenken over een kunst- of cultuuruiting.

Voorbeelden die vermeld worden maar niet zelf in het document staan, vind je op de pagina Voorbeelden bij hoofdstuk 6.

HOOFDSTUK 7: IK LEEF IN EEN DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT

1. POLITIEKE ORGANISATIEVORMEN.....	3
1.1. MONARCHIE.....	3
1.2. REPUBLIEK.....	3
1.3. TOTALITAIR REGIME – AUTORITAIR REGIME – DICTATUUR.....	3
2. DEMOCRATIE.....	4
2.1. WAT IS EEN DEMOCRATIE?.....	5
2.2. KENMERKEN VAN EEN DEMOCRATIE.....	6
3. DE DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT.....	9
3.1. DE RECHTSSTAAT.....	9
3.1.1. Grondrechten en vrijheden.....	10
3.1.2. De scheiding der machten.....	10
3.1.3. Het legaliteitsbeginsel.....	11
3.1.4. Onafhankelijke rechtspraak.....	11
3.2. DE DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT.....	12
3.2.1. Kenmerken van de democratische rechtsstaat.....	12
3.2.2. België als democratische rechtsstaat.....	13
3.2.4. Democratische rechtsstaat en westerse waarden.....	15
4. POLITIEKE PARTICIPATIE.....	22
5. LINKS, RECHTS, PROGRESSIEF EN CONSERVATIEF.....	23
6. VERKIEZINGEN EN VORMING VAN DE REGERING IN BELGIË.....	25
6.1. VOOR DE VERKIEZINGEN.....	25
6.2. DE DAG VAN DE VERKIEZINGEN.....	26
6.3. NA DE VERKIEZINGEN.....	28
7. EVOLUTIE VAN HET KIESRECHT.....	31
8. ACTUELE MAATSCHAPPELIJKE DEBATTEN.....	32

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de leerinhouden vermeld onder
Ik leef in een democratische rechtsstaat

HOOFDSTUK 8: IK MAAK DEEL UIT VAN EEN SOCIAAL RECHTVAARDIGE SAMENLEVING

1. DE INKOMSTEN EN UITGAVEN VAN DE OVERHEID.....	3
1.1. DE INKOMSTEN.....	3
1.2. DE UITGAVEN.....	5
2. ONGELIJKHEID IN DE SAMENLEVING.....	7
2.1. INKOMEN EN WELVAART.....	7
2.2. ARMOEDE.....	8
3. DE PERSONENBELASTING.....	11
3.1. BEGRIPPEN.....	11
3.2. BEREKENING VAN DE BELASTINGEN.....	14
3.3. DE HERVERDELLENDE WERKING VAN BELASTINGEN.....	17
4. DE SOCIALE ZEKERHEID.....	20
4.1. DOEL EN KENMERKEN.....	20
4.2. FINANCIERING VAN DE RSZ.....	20
4.3. STRUCTUUR EN ORGANISATIE.....	20
4.4. DE TAKKEN VAN DE SOCIALE ZEKERHEID.....	22
4.4.1. Werkloosheid.....	22
4.4.2. Gezinsbijslag.....	23
4.4.3. Ziekte en invaliditeit.....	25
4.4.4. Pensioen.....	27
4.4.5. Jaarlijkse vakantie voor arbeiders.....	28
4.4.6. Arbeidsongevallen en beroepsziekten.....	28
4.5. HET OCMW.....	29
4.6. HERVERDELLENDE WERKING VAN DE SOCIALE ZEKERHEID.....	29
4.7. ANDERE SOCIALE HERVERDELINGSMAATREGELEN.....	30

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij

Ik maak deel uit van een sociaal rechtvaardige samenleving

- De inkomsten en uitgaven van de overheid
- De overheid bevordert de sociale gelijkheid in de samenleving

HOOFDSTUK 9: IK GA WERKEN

1. DE ARBEIDSOVEREENKOMST.....	3
1.1. OVEREENKOMST EN VERBINTENIS.....	3
1.2. HET BEGRIP ARBEIDSOVEREENKOMST.....	4
2. DE SOORTEN ARBEIDSOVEREENKOMSTEN.....	6
2.1. SOORTEN OP BASIS VAN DE AARD VAN HET WERK.....	6
2.2. SOORTEN OP BASIS VAN DE DUUR.....	7
2.3. SOORTEN OP BASIS VAN DE OMVANG VAN DE PRESTATIES.....	8
2.4. SPECIALE CLAUSULES.....	9
2.5. DE STUDENTENOVEREENKOMST.....	10
3. DE SCHORSING VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST.....	11
4. BEËINDIGING VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST.....	16
4.1. CONTRACT VOOR BEPAALDE DUUR EN VOOR WELOMSCHREVEN WERK.....	16
4.2. CONTRACT VOOR ONBEPAALE DUUR: WEDERZIJDSE TOESTEMMING.....	16
4.3. CONTRACT VOOR ONBEPAALE DUUR: OPZEGGING DOOR DE WERKNEMER.....	16
4.4. CONTRACT VOOR ONBEPAALE DUUR: OPZEGGING DOOR DE WERKGEVER.....	17
4.5. ONTSLAG WEGENS DRINGENDE REDENEN.....	18
5. HET ARBEIDSREGLEMENT.....	18
6. WELZIJN EN VEILIGHEID OP HET WERK.....	20
6.1. MAATREGELEN VOOR WELZIJN EN VEILIGHEID OP HET WERK.....	20
6.2. ORGANISATIE VAN HET WELZIJNSBELEID.....	20
7. HET LOON.....	22
7.1. HET BEGRIP LOON.....	22
7.2. UITBETALING VAN HET LOON.....	23
7.3. HOOGTE VAN HET LOON.....	23
7.4. DE LOONNORM.....	24
7.5. BRUTO- EN NETTOLOON.....	25
7.6. DE LOONFICHE.....	27
8. DE ARBEIDSDUUR.....	30
9. WERKNEMERSORGANISATIES.....	31
10. HULP BIJ VRAGEN OF PROBLEMEN.....	33

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij
Ik ga werken

HOOFDSTUK 10: IK BEHEER MIJN FINANCIËN

1. KOPEN.....	3
1.1. WAT KOST IETS JE ECHT: DE TOTALE AANKOOPKOST.....	3
1.2. DE VERKOOPOVEREENKOMST.....	5
1.3. GARANTIE BIJ DE AANKOOP VAN CONSUMPTIEGOEDEREN.....	7
2. HET CONSUMENTENKREDIET.....	9
2.1. KOPEN OP KREDIET.....	9
2.2. DE KOST VAN KREDIET.....	9
2.3. COURANTE VORMEN VAN CONSUMENTENKREDIET.....	10
2.4. ANALYSE VAN EEN CONSUMENTENKREDIET.....	15
2.5. RISICO'S EN GEVOLGEN VAN LENEN EN SCHULDEN.....	16
2.6. PROBLEMEN VOORKOMEN.....	18
3. HET PERSOONLIJK OF GEZINSBUDGET.....	19
4. SPAREN EN BELEGGEN.....	20
4.1. DE ZICHTREKENING.....	21
4.2. VORMEN VAN SPAREN.....	22
4.3. BELEGGINGSVORMEN.....	24

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij

Ik beheer mijn financiën

- De totale aankoopkost
- Persoonlijk of gezinsbudget
- Sparen en beleggen

HOOFDSTUK 11: IK BEN VERZEKERD

1. HET BELANG VAN VERZEKERINGEN.....	3
2. DE VERZEKERINGSPOLIS.....	3
2.1. BEGRIPPEN.....	3
2.2. DE POLIS.....	5
3. HET SCHADEGEVAL.....	5
3.1. BEGRIPPEN.....	6
3.2. DE BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID.....	7
3.3. HET EUROPEES AANRIJDINGSFORMULIER.....	9
4. SOORTEN VERZEKERINGEN: ALGEMEEN.....	10
4.1. ZAAKVERZEKERINGEN.....	10
4.2. AANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERINGEN.....	10
4.3. PERSOONSVERZEKERINGEN.....	10
5. SOORTEN VERZEKERINGEN: SPECIFIEK.....	10
5.1. BURGERLIJKE AANSPRAKELIJKHEID MOTORVOERTUIGEN.....	10
5.1.1. Auto → autoverzekering.....	10
5.1.2. Bromfiets, scooter en motor → verzekering tweewielers.....	12
5.2. BRANDVERZEKERING.....	12
5.3. FAMILIALE VERZEKERING.....	13
5.4. RECHTSBIJSTANDSVERZEKERING.....	13
5.5. HOSPITALISATIEVERZEKERING.....	14
5.6. LEVENSVERZEKERING.....	14

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij
Ik ben verzekerd

HOOFDSTUK 12: IK BEN DIGITAAL VAARDIG

1. DIGITALE INHOUD CREËREN.....	3
1.1. HET TEKSTVERWERKINGSPROGRAMMA WORD.....	3
1.2. HET REKENBLAD EXCEL.....	3
1.3. HET PRESENTATIEPROGRAMMA POWERPOINT.....	4
2. ETHISCHE, SOCIALE EN LEGALE REGELS.....	4
2.1. AUTEURSRECHT.....	5
2.1.1. Auteursrecht en creative commons.....	5
2.1.2. Portretrecht.....	6
2.2. CYBERPESTEN EN -INTIMIDATIE.....	7
2.3. CYBERSECURITY.....	9
2.3.1. Cybercriminaliteit.....	9
2.3.2. Phishing.....	10
2.3.3. Hulpvraagfraude.....	11
2.3.4. Basisbeginselen van veilig surfen.....	11
2.3.5. Het belang van een goed wachtwoord.....	12
2.3.6. De wachtwoordkluis.....	13
2.3.7. Tweestapsverificatie.....	13
2.4. NEPNIEUWS.....	14
2.4.1. Misinformatie en desinformatie.....	14
2.4.2. Wat is fake news?.....	15
2.4.3. Hoe kan je nepnieuws herkennen?.....	15
2.4.4. Nepnieuws bestrijden: wie kan wat doen?.....	16
2.5. PRIVACYRECHT.....	17
2.5.1. Wat is het recht op privacy?.....	17
2.5.2. Privacy op het internet: je digitale voetafdruk.....	18
2.5.3. 9 tips om je online privacy te beschermen.....	19
2.5.4. De algemene verordening gegevensbescherming (AVG).....	20
3. NETIQUETTE.....	21

VERWIJZING NAAR DE VAKFICHE

Dit hoofdstuk behandelt de onderwerpen vermeld bij
Ik ben digitaal vaardig